

Meer WhatsAppen, meer rust, meer mantelzorg

Ervaringen van senioren in Dordrecht met de coronacrisis

30 september 2020

Contactgegevens

Dordtse Seniorenbond

Loudonstraat 47

3317 PA Dordrecht

Telefoon 06 3610 5856

E-mail info@dordtsenior.nl

Website www.dordtsenior.nl

Unie KBO

Veerpromenade 134

3353 HG Papendrecht.

Telefoon 078 615 0998

E-mail info@kbo-dordrecht.nl

Website www.kbo-dordrecht.nl

PCOB

Jupiterlaan 18

3318 JC Dordrecht

Telefoon 06 5156 5002

E-mail gijsje@vanderveer-orgelbouw.nl

Website www.pcob.nl/uw-afdeling/dordrecht

Adviesraad Wmo & Jeugd Dordrecht

Singel 395

3311 HG Dordrecht

Telefoon 078 617 6982

E-mail info@adviesraadwmojeugdordrecht.nl

Website www.adviesraadwmojeugdordrecht.nl

Twitter [@JeugdWmo](https://twitter.com/JeugdWmo)

Facebook [adviesraadwmojeugd.dordrecht](https://www.facebook.com/adviesraadwmojeugd.dordrecht)

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
2. Resultaten van de enquête	5
3. Conclusies	7

Bijlagen	
Bijlage 1	De enquête
Bijlage 2	De resultaten en opmerkingen

Samenvatting

De drie seniorenbonden in de Dordrecht (Dordtse Seniorenbond, de Unie KBO en de PCOB) en de Adviesraad Wmo & Jeugd waren benieuwd naar de ervaringen van senioren met de coronacrisis. Is hun leven veranderd? Maakten zij zich zorgen? Via een enquête hebben we de ervaringen van senioren opgehaald.

De drie ouderenbonden hebben de enquête verspreid onder hun leden via de mail. Daarnaast hebben zij een papieren versie meegestuurd met hun maandblad. In totaal zijn er 1225 vragenlijsten verstuurd. De Adviesraad heeft de enquête verspreid via de sociale media. De enquête is verspreid in de periode van 9 juni tot en met 11 augustus 2020. De enquête is door 159 senioren ingevuld. Hieronder kunt u de conclusies lezen.

Conclusies

1. WhatsAppen/beeldbellen is voor meer dan de helft van de senioren een goed alternatief voor persoonlijk contact. Bijna 60% van hen vindt WhatsAppen/beeldbellen met (klein)kinderen en vrienden/familie fijn. Eenzelfde aantal staat neutraal tegenover beeldbellen met zorgprofessionals. Overigens gaven senioren ook aan dat ze geen mobiel/computer hebben. Dus WhatsAppen/beeldbellen is zeker niet voor iedereen een alternatief.

2. Minder eenzaamheid dan gedacht en meer rust: onze verwachting was dat veel senioren eenzaam zouden zijn. In gesprekken met senioren hoorden we dit regelmatig. Dit blijkt mee te vallen. Ruim een vijfde gaf aan eenzaam te zijn en bijna drie vijfde vond de kwaliteit van leven (helemaal) niet verslechterd of stond hier neutraal tegenover. Senioren vonden dat de coronacrisis meer rust bracht en minder druk van de buitenwereld.

We vermoeden dat de mensen die eenzaam zijn, nauwelijks hebben gereageerd, zoals de mensen die in een woon-zorginstelling wonen. Zij mochten een tijd geen contact hebben met hun familie.

3. Hulp voor/tijdens de coronacrisis: hulp bij het huishouden en de wijkverpleging stopten niet of nauwelijks tijdens de coronacrisis. Dagbesteding, individuele begeleiding, de Drecht-/Wijkhopper en de fysiotherapie wel. De zorgaanbieder/de gemeente hebben voornamelijk de beslissing genomen te stoppen, maar senioren zelf ook, zoals bij de huishoudelijke hulp (14,5%). De Drecht-/Wijkhopper, de huishoudelijke hulp en de fysiotherapie zijn (deels) weer gestart.

Meer mantelzorg: senioren hebben tijdens de coronacrisis een groter beroep gedaan op hun mantelzorgers. Verschillende keren werd aangegeven dat (klein)kinderen of familie de boodschappen hebben gedaan.

'Licht voor Dordt' en '#SDD helpt' zijn er ook voor praktische zaken, zoals boodschappen doen. Beide zijn niet goed/nauwelijks bekend bij senioren. De senioren die 'Licht voor Dordt' kenden, hebben er bijna geen beroep op gedaan.

1. Inleiding

De Dordtse Seniorenbond, de Unie KBO, de PCOB en de Adviesraad Wmo & Jeugd waren benieuwd naar de ervaringen van senioren met de coronacrisis. Is hun leven veranderd? Maakten zij zich zorgen?

De enquête

Een themabijeenkomst was niet mogelijk in coronatijd. We hebben daarom besloten via een enquête de ervaringen van senioren op te halen. In overleg hebben we de enquête opgesteld, zie bijlage 1. We hebben vragen gesteld over de belangrijkste veranderingen sinds de coronacrisis, komt de hulp bij het huishouden nog, hebben ze meer of juist minder contact met de burens en wat vinden zij van WhatsApp en beeldbellen?

De drie seniorenbonden hebben de enquête verspreid onder hun leden via de mail. Daarnaast hebben zij een papieren versie meegestuurd met hun maandblad. In totaal zijn er 1225 vragenlijsten verstuurd. De Adviesraad heeft de enquête verspreid via de sociale media. De enquête is verspreid in de periode van 9 juni tot en met 11 augustus 2020.

2. Resultaten van de enquête

De enquête is door 159 senioren ingevuld. Hieronder kunt u, op hoofdlijnen, de resultaten lezen. In bijlage 2 staan de bijbehorende tabellen, grafieken en alle opmerkingen.

2.1 Algemene gegevens

Iets meer dan de helft van de mensen die de enquête heeft ingevuld, is vrouw (57%) en een derde is man (35%). De rest wilde deze vraag niet beantwoorden. De leeftijd varieert van 66 tot 95 jaar.

Woonsituatie: Ruim de helft woont alleen (60%) en ruim een derde woont met partner (38%). Slechts 2% woont met partner en (klein)kinderen. Het merendeel van de senioren woont zelfstandig (92%) en 8% woont in een aanleunwoning of woon-zorginstelling.

Lid van een ouderenbond: Bijna de helft is lid van de PCOB (45%), ruim een derde is lid van de KBO (36%) en 13% van de Dordtse Seniorenbond. De rest was geen lid van een bond.

2.2 Corona algemeen

Geen van de senioren die de enquête heeft ingevuld, heeft zelf corona gehad. Ruim een derde (36%) kent iemand uit de naaste omgeving die corona (gehad) heeft, ruim de helft kent niemand (58%) en de rest weet het niet.

Opmerking die hierbij gemaakt is: "De vraag over iemand kennen met corona mist de mogelijkheid dat je wel iemand kent, maar niet in naaste omgeving". Een paar senioren heeft op de papieren versie inderdaad aangegeven dat zij wel iemand kennen, maar niet uit de naaste omgeving.

Stelling	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
Ik ben bang om het coronavirus te krijgen	9 (5.7)	15 (9.4)	71 (44.7)	49 (30.8)	15 (9.4)
Ik vind het fijn om te WhatsAppen of beeldbellen met de (klein)kinderen, familie en vrienden	9 (5.7)	5 (3.1)	50 (31.4)	61 (38.4)	34 (21.4)
Ik vind het fijn om te beeldbellen met (zorg) professionals	30 (18.9)	25 (15.7)	95 (59.7)	9 (5.7)	0 (0)
Ik vind de kwaliteit van leven verslechterd door de coronacrisis	10 (6.3)	28 (17.6)	54 (34)	45 (28.3)	22 (13.8)
Ik houd mij gaandeweg minder strikt aan de richtlijnen van het RIVM	27 (17)	52 (32.7)	51 (32.1)	27 (17)	2 (1.3)

<i>Stelling</i>	<i>Gestopt</i>	<i>Verminderd</i>	<i>Hetzelfde gebleven</i>	<i>Meer geworden</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Mijn (vrijwilligers)werk is	39 (24.5)	21 (13.2)	23 (14.5)	6 (3.8)	70 (44)
Mijn contacten met burens, vrienden en medebewoners zijn	6 (3.8)	53 (33.3)	79 (49.7)	12 (7.5)	9 (5.7)
Mijn contacten (klein) kinderen en verdere familie zijn	5 (3.1)	71 (44.7)	66 (41.5)	7 (4.4)	10 (6.3)
De tijd die ik besteed aan sporten of aan mijn hobby is	36 (22.6)	43 (27)	41 (25.8)	8 (5)	31 (19.5)

Vrijwilligerswerk: voor ruim een derde (37%) van de senioren is het vrijwilligerswerk gestopt of verminderd, voor 18,3% is het het hetzelfde gebleven of meer geworden. Iets minder dan de helft (44%) doet geen vrijwilligerswerk.

Contacten met burens/vrienden/familie en (klein)kinderen zijn voornamelijk hetzelfde gebleven of verminderd. Ruim de helft (59,8%) vindt WhatsAppen of beeldbellen met (klein)kinderen, familie of vrienden fijn, zie tabel op pagina 5. En ruim de helft (59,7%) staat neutraal tegenover beeldbellen met zorgprofessionals, zie tabel op pagina 5.

Opmerkingen die hierbij gemaakt werden: “WhatsAppen of beeldbellen niet van toepassing” en “Bij een paar vragen moest ik toch antwoorden, terwijl het nvt is. Bij beeldbellen met professionals. Antwoorden doordoor niet te gebruiken” en “Ik heb geen mobiel of computer”.

Sporten/hobby's: voor de helft (49,6%) van de senioren is de tijd die zij besteden aan sporten/hobby's verminderd of gestopt. Voor een derde (30,8%) is het hetzelfde gebleven of meer geworden. Voor de rest was deze vraag niet van toepassing.

<i>Antwoord</i>	<i>Aantal keer</i>	<i>% vraag</i>	<i>% totaal</i>
Mijn hulpverleners werken op afstand of komen niet/minder	26	16%	16%
Ik heb meer zorgen over mijn eigen gezondheid	44	28%	28%
Ik kom (veel) minder buiten	68	43%	43%
Ik heb meer rust en voel minder druk van de buitenwereld	54	34%	34%
Ik voel me eenzamer	37	23%	23%
Ik heb (professionele) hulp gezocht omdat ik me erg eenzaam voel(de)	1	1%	1%
Niets van bovenstaande	32	20%	20%
Aantal keer beantwoord:	159		100%
Aantal keer overgeslagen:	0		0%

Opmerkingen: “Ik heb genoeg te doen, hobby's, handwerken, puzzelen, computer, foto's. Gelukkig heb ik mijn geloof, gebed, bijbel en de EO-programma's. God zorgt voor mij en Jezus is mijn goede herder!”, “Mijn sociale contacten, leven, sport is behoorlijk verminderd. Heb ik wel problemen mee, spontaan leven”, “Ik woon alleen, maar voel me niet eenzaam. Ik heb genoeg dingen die ik kan doen” en “Ik kan niet zeggen dat ik eenzaam ben, maar ik mis de knuffels van mijn kinderen en kleinkinderen”.

Uit de tabel op p. 5 blijkt dat 42,1% de kwaliteit van leven verslechterd vindt door de coronacrisis. Een derde (34%) staat hier neutraal tegenover en de rest vindt de kwaliteit van leven niet verslechterd. En bijna de helft (49,7%) houdt zich aan de regels van het RIVM.

2.3 Hulp voor en tijdens de coronacrisis

Er is gevraagd van welke hulp de senioren gebruik maakten voor en tijdens de coronacrisis. Als de hulp is stopgezet/verminderd of uitgebreid werd er gevraagd wie deze beslissing heeft genomen: de mensen zelf of de gemeente/zorgaanbieder/Stroomlijn? Verder is gevraagd of de zorg weer (deels) is opgepakt, of mensen tijdens de coronacrisis extra hulp hebben aangevraagd en hoe deze aanvraag verlopen is. In de tabel op p. 7 kunt u de reacties lezen.

	Voor	Tijdens	Stopgezet/verminderd/ uitgebreid		(Deels) weer opgestart	Extra hulp aangevraagd	Aanvraag verliep soepel
			Uzelf	gemeente/ zorgaanbieder			
Huishoudelijke hulp	50%	43%	14,5%	5,6%	19%		
Dagbesteding	4%	1%	0,6%	5%	3%		
Mantelzorg	16%	22%	6,3%		4%	11%	10%
Drecht-/ Wijkhopper	28%	9%	4,4%	22,6%	23%	1%	
Bus/trein	40%	11%					
Individuele begeleiding	3%	1%	1,3%	3,1%	1%		
Wijkverpleging	6%	6%	1,3%	5,3%	3%		
Niet van Toepassing	30%	49%				87%	

Opmerkingen die hier gemaakt zijn: “Ik maak nu gebruik van eigen vervoer ipv bus/trein, “Aanvraag wijkverpleging of Drechthopper kan samenvallen met corona, maar hoeft geen direct verband te zijn” “Ik heb tijdens de coronacrisis een Wlz-indicatie aangevraagd” en “Ik mis de fysiotherapie”.

Licht voor Dordt / #SDD helpt

Bijna een derde (28%) kent ‘Licht voor Dordt’, slechts 4% heeft er een beroep op gedaan: “1 keer per week telefonisch gesprek” en “1 keer boodschappen gedaan”.

Bijna niemand (93%) kent #SDD helpt. Van de senioren die #SDD helpt wel kent, heeft niemand er gebruik van gemaakt.

Opmerkingen die hier gemaakt zijn: “Mijn familie heeft de boodschappen gedaan” en “Kleindochter bood zelf aan boodschappen voor mij te doen in de supermarkt”.

2.4 Mantelzorg

20% is mantelzorger voor partner (8%) of familielid (8%). De anderen zijn mantelzorger voor vriend/vriendin of kinderen. Over het algemeen konden zij hun taken ondanks de coronacrisis gewoon blijven uitvoeren. Als dat niet kon, was dat omdat de persoon voor wie gezorgd wordt in een verpleeghuis woont en/of er geen contact mocht zijn.

Bijna de helft (45,5%) van de mantelzorgers vond dat door de coronacrisis de mantelzorgtaken zijn toegenomen en 39,4% vond dat taken niet zwaarder maar ook niet lichter zijn geworden.

2.5 Opmerkingen

Senioren hadden de mogelijkheid om opmerkingen/vragen achter te laten. *Een paar opmerkingen:* “Deze enquête: zeer relevant en waardevol! Veel succes met de verwerking, dank!”, “Ik mis regelmaat de week- en dagindeling. Ik mis sociale contacten van de kerk en bijbelstudie, gebedskring. Ik mis de uitjes van de PlusBus” en “De slogan is: ‘Eerst de kwetsbaarste en ouderen!’ Wij merken daar niets van!”. Een overzicht van alle opmerkingen staat in bijlage 2.

2.6 Persoonlijk contact

Aan het einde van de vragenlijst konden senioren aangeven of zij behoefte hebben aan persoonlijk contact. 15 mensen hebben aangegeven dat zij hier behoefte aan hebben. Bestuursleden van de bonden hebben contact opgenomen met deze leden. De mensen gaven aan dat ze het fijn vonden om gebeld te worden: “Fijn dat er iemand de tijd neemt om wat langer te bellen”.

3 Conclusies

1. WhatsAppen/beeldbellen is voor meer dan de helft van de senioren een goed alternatief voor persoonlijk contact. Bijna 60% van hen vindt WhatsAppen/beeldbellen met (klein)kinderen en vrienden/familie fijn. Eenzelfde aantal staat neutraal tegenover beeldbellen met zorgprofessionals. Overigens gaven senioren ook aan dat ze geen mobiel/computer hebben. Dus WhatsAppen/beeldbellen is zeker niet voor iedereen een alternatief.

2. Minder eenzaamheid dan gedacht en meer rust: onze verwachting was dat veel senioren eenzaam zouden zijn. In gesprekken met senioren hoorden we dit regelmatig. Dit blijkt mee te vallen. Ruim een vijfde gaf aan eenzaam te zijn en bijna drie vijfde vond de kwaliteit van leven (helemaal) niet verslechterd of stond hier neutraal tegenover. Senioren vonden dat de coronacrisis meer rust bracht en minder druk van de buitenwereld.

We vermoeden dat de mensen die eenzaam zijn, nauwelijks hebben gereageerd, zoals de mensen die in een woon-zorginstelling wonen. Zij mochten een tijd geen contact hebben met hun familie.

3. Hulp voor/tijdens de coronacrisis: hulp bij het huishouden en de wijkverpleging stopten niet of nauwelijks tijdens de coronacrisis. Dagbesteding, individuele begeleiding, de Drecht-/Wijkhopper en de fysiotherapie wel. De zorgaanbieder/de gemeente hebben voornamelijk de beslissing genomen te stoppen, maar senioren zelf ook, zoals bij de huishoudelijk hulp (14,5%). De Drecht-/Wijkhopper, de huishoudelijke hulp en de fysiotherapie zijn (deels) weer gestart.

Meer mantelzorg: senioren hebben tijdens de coronacrisis een groter beroep gedaan op hun mantelzorgers. Verschillende keren werd aangegeven dat (klein)kinderen of familie de boodschappen hebben gedaan.

'Licht voor Dordt' en '#SDD helpt' zijn er ook voor praktische zaken, zoals boodschappen doen. Beide zijn niet goed/nauwelijks bekend bij senioren. De senioren die 'Licht voor Dordt' kenden, hebben er bijna geen beroep op gedaan.